

Bolygó pályán

SAMANTHA HARVEY

EURÓPA KÖNYVKIADÓ
BUDAPEST, 2025

www.alexandra.hu • www.moobius.hu
www.europakiado.hu

-1. keringési pálya

A Föld körül keringő űrállomáson annyira együtt vannak, és annyira egyedül, hogy időnként még a gondolataik, a saját belső mítoszaik is összeforrnak. Néha ugyanazokat az álmokat álmodják – fraktálokról és kék gömbökről és sötétbe burkolózó ismerős arcokról, valamint az űrnek az érzékeit telibe találó, ragyogó, eleven feketeségéről. A szelídítetlen űr egy párduc, szilaj és ősi; azt álmodják, hogy a kabinjaik környékén lopakodik.

Falhoz rögzített hálózásokban alszanak. Egy nagyrasz vastagságú fémhéj választja el őket a végtelenségbe nyúló világegyetemtől. Az álmuk halványul, és valahol messze a Földön felvirrad a reggel, és lap-topjaikon felvillannak az új nap első hangtalan üzenetei; a soha nem alvó állomás üdén és frissen rezeg, ahogy a ventilátorok és szűrők dolgoznak. A kony-

hatérben a tegnap esti vacsora maradványai – a piszkos villákat mágnes tartja az asztalon, az evőpálcikák egy falon lévő tasakba vannak bedöfve. Négy kék léggömb ráfekszik a keringtetett levegő légáramára, egy fóliából készült zászlófüzéken az áll, hogy *Boldog születésnapot!*, senkinek nem volt születésnapja, de attól még ünnepeltek, nekik ennyi jutott. Egy olló maszatos a csokoládétól, és egy filcből készült holdacska van madzaggal az összecukható asztal fogantyújához kötve.

Odakint a Föld holdfényözönben forog hátrafelé, ahogy ők a perem nélküli pereme felé tartanak; a Csendes-óceán fölötti felhőfoszlányok kobaltnégre derítik az éjszakai óceánt. Most Dél-Amerika közeledő partjánál feltűnik Santiago, arany izzása elmosódik a felhők takarásában. A zárt zsaluk mögött nem látszik, hogy a Csendes-óceán nyugati tájékának meleg vize fölött fújó passzátszelek vihart kavartak, egy hőszivattyút. A szél kiszívja az óceán melegét, ami aztán egyre sűrűbb, fodrozódó felhőkké áll össze, melyek függőleges oszlopokban forogni kezdenek, és tájfunt alkotnak. Miközben a tájfún nyugati irányba, Dél-Ázsia felé tart, az úrállomás keletnek, Patagónia felé halad, és a távoli sarki fény neonbúráat tesz a lá-

tóhatárra. A Tejút egy elsütött puska füstje a szatén égbolton.

Az űrállomás fedélzetén kedd reggel van, negyed öt, október eleje. Odakint Argentína, az Atlanti-óceán déli része, Fokváros, Zimbabwe. A bolygó a jobb válla fölött reggelt suttog – vékonyka, folyékony fénykaréj látszik. Csendben siklanak át az időzónákon.

Valamikor mindegyiküket fellőtték az égbe egy ke-rozinbombán, majd egy égő kapszulában szelték át a légkört, két feketemedve súlyának megfelelő terhelés alatt. Mindegyikük megacélozta a bordáit az erővel szemben, mígnem érezték, ahogy a medvék egyenként visszavonulnak, az ég átadja helyét az űrnek, a gravitáció lecsökken, a hajuk pedig égnek áll.

Hatan lógnak egy nagy fém H betűben a Föld fölött. Cigánykerekeket vetnek, négy asztronauta (amerikai, japán, brit, olasz) és két orosz kozmonauta; két nő, négy férfi, egy tizenhét csatlakozó modulból álló űrállomás, huszonnyolcezer kilométert tesznek meg óránként. Űrhajósok hosszú sorában ők a legutóbbi hat, nincs ebben már semmi szokatlan, hétköznapi Űrhajósok a Föld hátsó udvarában. A Föld mesés és valószínűtlen hátsó udvarában. Száguldásuk lassú

sodrásában cigánykereket hánynak, bukfenceznek, szaltóznak, forognak együtt a múltó napokkal.

A napok repülnek. Mind a hatan vagy kilenc hónapot töltenek itt, kilenc hónapnyi súlytalan sodródás, kilenc hónapnyi dagadó fej, kilenc hónapnyi élet szardíniaként, kilenc hónapnyi bambulás a Föld felé, aztán vissza a türelmesen várakozó bolygóra odalent.

Valami idegen civilizáció talán figyelni őket, és eltűnődik: mit keresnek itt? Miért nem mennek sehova, csak körbe-körbe? Minden kérdésre a Föld a válasz. A Föld egy elragadtatott szerelmes arca; nézik, ahogy elalszik, ahogy felébred, és elmerülnek a szokásaiban. A Föld egy anya, aki várja, hogy gyermekei visszatérjenek tele történetekkel, mámorral és vágyakozással. Kicsit ritkább csontokkal, kicsit vékonyabb végtagokkal. A szemük csordultig telve látványokkal, melyeket nehéz szavakba önteni.

1. keringési pálya, felszálló szakasz

Roman korán ébred. Kivetkőzik a hálózsjából, és elúszik a sötétben a labor ablakához. Hol vagyunk, hol vagyunk? Égen és földön. Éjszaka van, és szárazföld látszik. Egy hatalmas város csillagköde kúszik be a látómezőbe a rozsdavörös semmi közepén; nem is, két város, Johannesburg és Pretoria, egymásba kapaszkodva, akár egy kettős csillag. A Nap épphogy a légkör karikáján túl várakozik, egy percen belül átbukik a látóhatáron, elárasztja fénnel a Földet, és a hajnal másodpercek alatt átvonul, majd mindenütt egyszerre beköszönt a nappal. Közép- és Kelet-Afrika egyszeriben fényes lesz, és felforrósodik.

Ma tölti a négyszázharmincnyedik napját az űrben, három különböző küldetés során gyűlt össze ennyi. Precízen számontartja. Ennek a küldetésnek ez a nyolcvannyolcadik napja. Egy kilenc hónapos kül-

detés alatt összesen nagyjából ötszáznegyven óra telik reggeli tornával. Ötszáz reggeli és délutáni értekezlet az amerikai, az európai és az orosz földi személyeztetel. Négyezer-háromszázhusz napfelkelte, négyezer-háromszázhusz naplemente. Közel százhetvenötmillió megtett kilométer. Minderre jut harminchat keddi nap, a mai az egyik. Ötszáznegyvenszer kell fogkrémet nyelni. Harminchat trikócsere, százharmincöt váltás alsónemű (a napi friss alsónemű a helyigénye miatt elérhetetlen luxus), ötvennégy pár tiszta zokni. Sarki fények, hurrikánok, viharok – a számukat nem lehet előre tudni, csak azt, hogy lesznek. És persze kilenc teljes holdciklus, ezüstszínű útítársuk békésen halad át fázisain, miközben a napok megvetemednek. De ezzel együtt a Hold naponta többször is látható, néha furcsa torzításban.

Roman be fogja húzni a nyolcvannyolcadik strigulát a cédulára, amit a szállásán tart. Nem mintha azzal gyorsabban telne az idő, de csak így tudja valami mérhetőhöz kötni. Máskülönben – máskülönben nincs stabil középpont. Az űr darabokra szaggatja az időt. Mondták nekik a kiképzésen is: mindennap, ébredés után, számoljátok a napokat, mondjátok fejben,

ez most egy új nap reggele. Ne hagyjatok magatokban kétséget efelől. Ez egy új nap reggele.

Ami igaz is, de ezen az új napon tizenhatszor fogják megkerülni a Földet. Tizenhat napkeltét, tizenhat napnyugtát, tizenhat nappalt és tizenhat éjszakát fognak látni. Roman megragadja az ablak melletti korlátot, hogy el ne sodródjon; a déli félteke csillagai suhannak tova odakint. Az egyezményes koordinált világidő szerint éltek, mondják nekik a földi személyzet tagjai. Ez mindig legyen nagyon világos, mindig! Nézzetek gyakran az órára, hogy az elmétek megkapaszkodjon valamiben, ébredés után mindig mondjátok el magatoknak: ez egy új nap reggele.

Ami igaz is. De ebbe a napba belefér öt kontinens, az ősz és a tavasz, gleccserek és sivatagok, vadonok és háborús övezetek. A Föld körül keringve, a felhalmozódó világosságban és sötétségben, a tolóerő és a helyzet, a sebesség és a szenzorok zavaros számtanában kilencvenpercenként hasad hirtelen a hajnal. Örömmel fogadják, amikor a kinti pirkadat szalmalángja egybeesik az ébredésükkel, mint ahogy ma.

A sötétségnek ebben az utolsó percében a hold csaknem teli, és alacsonyan áll, közel a felizzó légkör-

höz. Mintha az éjszakának fogalma sem lenne, hogy hamarosan leradírozza a nappal. Roman saját majdani bőrébe bújva érzi, ahogy néhány hónap múlva ott-hon, a hálószobája ablakából bámul kifelé, félretolja a felesége elszáradt – és általa megnevezhetetlen – virágai sorát, erőltetve kinyitja a megvetemedett és me-rev ablakkeretet, kihajol a moszkvai levegőbe, és látja ugyanezt a holdat, mint egy egzotikus nyaralásból hazahozott szuvenírt. De egyetlen pillanatig tart, utána már csak ez a hold létezik – amely összenyomottan áll alacsonyan a légkörön túl, tulajdonképpen nem is fölöttük, hanem szemben, az úrállomás egyenrangú társaként –, és az a rövidke érzet a hálószobájáról, az otthonáról elillan.

Shaun tizenöt éves korában volt egy óra az iskolában *Az udvarhölgyek* című festményről. Arról volt szó, hogy a festmény mennyire megzavarja a szemlélőt, aki már azt sem tudja, mit néz.

A tanár azt mondta, ez egy festmény a festményben – nézzétek meg alaposan! Ezt nézzétek! Velázquez, a művész szerepel a festményen, a festőállványa előtt állva egy képet fest a királyról és a királynéről, de ők

a festményen kívül helyezkednek el, velünk együtt, és csak azért tudjuk, hogy ott vannak, mert közvetlenül szemben látjuk a tükörképüket. Mi is azt látjuk, amit a király és a királyné – a lányukat és az udvarhölgyeit, innen is a festmény címe. Mi tehát a festmény valódi témája – a király és a királyné (akiket éppen festenek, és akiknek fehér arca, ha kicsiben is, a háttérben középen látszik a tükörben), a lányuk (aki a sztár a kép közepén, és szőkéen virít a félhomályban), az udvarhölgyei (és a törpék, a gardedámok, továbbá a kutya), a férfi, aki éppen a hátsó ajtónyílásban tűnik fel, és mintha üzenetet hozna, Velázquez (akinek festői mivoltát az bizonyítja, hogy a festményen a festőállványa mellett található, és a király és a királyné képét festi, de festheti akár magát *Az udvarhölgyek*-et is), vagy mi, a nézők, akik ugyanott helyezkedünk el, mint a király és a királyné, és akiket Velázquez, az infánsnő és a királyi pár tükörképe is szemlél? Vagy a kép témája maga a művészet (amely illúziók, trükkök és fortélyok összessége az életen belül), vagy maga az élet (amely illúziók, trükkök és fortélyok összessége azon a tudaton belül, amely az életet érzékeléseken, álmonkon és művészen keresztül próbálja megragadni)?

Vagy – vetette fel a tanár – a festmény nem szól semmiről? Csak egy szoba, benne néhány emberrel és egy tükörrel?

Shaun szemében, aki tizenöt évesen nem akart művészetről tanulni, és már tudta, hogy vadászpilóta szeretne lenni, ez az óra volt a hiábavalóság netovábbja. Nem tetszett neki különösebben a festmény, és nem érdekelte, mit ábrázol. Valószínűleg igen, csak egy szoba volt néhány emberrel és egy tükörrel, de annyira hidegen hagyta, hogy nem jelentkezett ezt közölni. Mértani alakzatokat firkálgatott a jegyzetömbjére, majd képet rajzolt egy akasztásról. A mellette ülő lány meglátta a firkákat, megbökte őt, felvonta a szemöldökét és elmosolyodott. Halovány, röpke mosoly volt, és amikor évekké később összeházasodtak, adott Shaunnak egy képeslapot *Az udvarhölgyek*-kel, mivel számára az jelképezte az első érintkezésüket. És amikor évekké ezt követően Shaun Oroszországban készült az úrutazásra, a nő görcsös kézírással feljegyezte a képeslap hátoldalára a tanár mondandójának kivonatát, amit a férfi már teljesen elfelejtett, de a nő világosan emlékezett rá, amin Shaun nem lepődött meg, mert a feleségénél élesebb eszű és tisztább fejű embert nem ismert.

A képeslap most a kabinjában van. Ma reggel, miután felébredt, azon kapta magát, hogy bámulja, olvas a lehetséges témákról és nézőpontokról, amiket a felesége a hátoldalára feljegyzett. A király, a királyné, az udvarhölgyek, a kislány, a tükör, a művész. Nem is tudatosul benne, milyen sokáig bámulja. Egy befejezetlen álom érzése marad vele, valami befoghatatlan a fejében. Miután kikecmereg a hálósákjából, felveszi a futófelszerelését, és a konyhába megy egy kávéért. Megpillantja Ománnak a Perzsa-öbölbe nyúló, jellegzetes északi pontját, a porfelhőket az Arab-tengeren lévő hadiflotta felett, az Indus nagy torkolatát, és tudja, hogy ott van Karacsi – így nappal láthatatlan, de éjszaka rézsútos vonalak nagy, bonyolult rácsozata, amely egykori firkáira emlékezteti.

Az önkényes időszámítás szerint, amit itt fent használnak, ahol az idő szertefoszlik, reggel hat óra van. A többiek ébredeznek.

Lenéznek, és megértik, miért hívják Földanyának. Időnként mindannyiukat elfogja ez az érzés. Mind összetársítják a Földet és az anyát, és ettől gyerekek érzik magukat. A simára borotvált, uniszex arcok, a ringó mozgás, a szabványos rövidnadrágok, a kana-

lazható ételek, a szívószállal fogyasztott gyümölcs-lé, a születésnap i zászlófüzére k, a korai fekvések és a szükségszerűen ártatlan dolgos nappalok világában egy-egy pillanatra mindannyian elfeledkeznek úr-hajós énjükről, és a gyerekkor, valamint a kicsinység érzése keríti őket hatalmába. A tekintélyes szülő mindig jelen van az üvegkupola túloldalán.

De most még a szokásosnál is jobban. Amióta Csie péntek este a konyhába lépett, ahol éppen vacsorát készítettek, és a megrázkódtatástól színtelen arccal azt mondta: meghalt az anyám. És Shaun elengedte a csomag tésztát, ami csak lebegett az asztal fölött, Pietro pedig odatempózott hozzá, leszegte a fejét, és olyan hibátlan koreográfiával fogta meg mindkét kezét, hogy az ember azt hitte volna, elpróbálták előtte. Nell valami dekódolhatatlan kérdést motyogott – Mi? Hogyan? Mikor? *Hogy mi?* –, és látta, ahogy Csie sápadt arca hirtelen lángba borul, mintha az elhangzott szavak felfűtötték volna a gyászát.

Amióta ez a hír eljutott hozzájuk, azon kapták magukat, hogy bámulják a Földet, ahogy róják körülötte a köröket (érzésük szerint kanyarogva, bár ennél semmi nem lehetne távolabb a valóságtól), és mindig felmerül az a szó: anya, anya, anya, anya. Csiének immár

nincs más anyja, csak az a világító golyóbis, ami akaratlanul tesz évente egy kört a Nap körül. Csie megárvult, az apja már egy évtizede meghalt. Ha felmerül, ki adott neki életet, most már csak erre a gömbre tud mutatni. Nélküle nincs élet. E nélkül a bolygó nélkül nincs élet. Nyilvánvaló.

Eszelj ki valami új gondolatot!, mondogatják néha maguknak. A keringési pályán csupa régi, magasztos gondolat jut az ember eszébe. Találj ki valami teljesen újat, amire még soha nem gondolt senki!

De nincsenek új gondolatok. Csak a régi gondolatok születnek bele új pillanatokba – és ezekben a pillanatokban a gondolat a következő: a Föld nélkül végünk. Egyetlen másodpercet sem élhetnénk a kegyelme nélkül, tengerészek vagyunk egy hajón egy mély, sötét tengeren, amelyben úszni nem lehet.

Egyikük sem tudja, mit mondjon Csiének, milyen vigaszt lehet nyújtani valakinek, akit letaglóz a gyász, miközben az űrben kering. Nyilván haza akarna jutni, valami módon elbúcsúzni. Nincs szükség szavakra; elég kinézni az ablakon az erőt gyűjtő ragyogásra. A Föld innen nézve olyan, mint a mennyország. Színek kavalkádja. Egy reménytelen színrobbanás. Amikor a bolygón vagyunk, felnézünk, és azt hisz-

szük, a mennyország máshol van, de az asztronauták és kozmonauták itt fent néha azt gondolják: talán mindannyian, akik a bolygón születünk, egyszer már meghaltunk, és egy túlvilági életet élünk. Ha már mindenképpen egy valószínűtlen, nehezen hihető helyre kell kerülnünk a halálunk után, akkor miért ne erre az üvegszerű, félreeső gömbre a gyönyörű, magányos fényjátékaival.